

liburnske kulture (keramika, oružje, nakit od bronce i srebra), iz ant. razdoblja (skulptura, mozaici, arhit. epigrafika, ukrasi, keramika, staklo, sitna brončana plastika, obrada kosti), ranokršč. razdoblja (mozaici, relikvijari, reljefi, nakit), materijal iz starohrv. nekropola i predromaničku skulpturu. — *Kulturnohistorijski odjel Narodnoga muzeja* posjeduje zbirke kamene plastike od romanike do baroka, zbirku majoličnih posuda XIV–XVII. st., namještaj i portrete XVII–XIX. st. U stalnom je postavu izložba urbanističkoga razvoja grada (makete, nacrti, fotografije). — *Galerija umjetnina Narodnoga muzeja* posjeduje zbirku ikona, manju zbirku slikarstva XVII–XVIII. st., zbirku slika F. Salghetti-Driolija, slike hrv. slikara XIX. i XX. st., te veću zbirku suvremenoga hrv. i stranoga slikarstva. Zbirka suvremenoga kiparstva je znatno skromnija. Galerija priređuje trijenalne izložbe slikarstva »Plavi salon« i umjetničke fotografije »Čovjek i more«. — *Etnografski odjel Narodnoga muzeja* posjeduje dragocjene primjerke nošnja, nakita i drugih rukotvorina iz zadarskoga područja: Ravnih kotara, Bukovice, obalnoga pojasa i otoka. — *Stalna izložba crkvene umjetnosti*, osn. 1976. i smještena u adaptiranim prostorijama samostana benediktinki Sv. Marije, izlaže umjetnine u vlasništvu katedrale, samostana benediktinki, nekih seoskih crkava, crkve Sv. Šimuna i Narodnoga muzeja. Obuhvaća primjerke skulpture od kamenih romaničkih reljefa iz katedrale i crkve Sv. Tome, drvenih gotičkih kipova iz katedrale do baroknih mramornih kipova iz crkve Sv. Donata, zbirku romaničkih i gotičkih slika na drvu, poliptih V. Carpaccia iz katedrale, sliku »Uznesenje Marijino« L. Luzzia i nekoliko vrijednih baroknih oltarnih slika. Osobito je vrijedna bogata zbirka zlatarskih radova od ranoromaničkih relikvijara do baroknih okvira i okova za ikone. Ističu se gotički relikvijari i crkv. posude izrađeni u raznim zlatarskim tehnikama. U zbirci vezova najvrjedniji je antependij iz XIV. st., a vrlo je bogata i zbirka čipaka iz XVI. i XVII. st. — Crkvene riznice također čuvaju vrijedne umjetnine. U franjevačkom samostanu nalazi se zbirka srednjovj. slika, minijatura, skulptura u drvu i crkv. ruha. U samostanu trećoredaca postoji mala zbirka umjetnina (Alešijev reljef, slike iz XVI. st.). U riznici pravosl. crkve Sv. Ilije čuva se zbirka ikona, crkv. posuda i knjiga. Vrijedna je ikona Sv. Spiridiona Konstantina Zane.

LIT.: C. F. Bianchi, *Zara cristiana*, I, Zadar 1877. — G. Sabalich, *Guida archeologica di Zara*, Zadar 1897. — V. Brunelli, *Storia della città di Zara*, Venezia 1913. — G. Bersa, *Guida storico artistica di Zara*, Trieste 1926, 1932. — C. Cecchelli, *Zara, catalogo delle cose d'arte e antichità*, Roma 1932. — A. Benvenuti, *Zara nella cinta delle sue fortificazioni*, Milano 1940. — Isti, *Storia di Zara*, I i II, Milano 1944, i 1952. — Muzeji i zbirke Zadra, Zagreb 1954. — I. Petricioli, *Urbanistički razvoj zadarske luke*, Pomorski zbornik, II, Zadar 1962. — Zadar (zbornik), Zagreb 1964. — S. Petricioli, *Majolika iz Zadra* (katalog), Zagreb 1971. — I. Petricioli, *Umjetnička obrada drveta u Zadru u doba gotike*, Zagreb 1972. — M. Krleža, M. Grgić i M. Grčević, *Zlato i srebro Zadra i Nina*, Zagreb 1972. — I. Petricioli, *Spomenici u Zadru*, Zadar 1973. i 1981. — Isti, *Lik Zadra kroz stoljeća* (katalog), Zadar 1975. — N. Klaić i I. Petricioli, *Zadar u srednjem vijeku*, Zadar 1976. — M. Suić, *Antički grad na istočnom Jadranu*, Zagreb 1976. — M. Stagličić, *Urbanistički razvoj Zadra u prvoj polovici XIX. st.*, Zadarska revija, 1979. — M. Suić, *Zadar u starom vijeku*, Zadar 1981. — Š. Batović, 150 godina Arheološkog muzeja u Zadru, Zadar 1982. — A. Travirka, *Likovno stvaralaštvo u Zadru 1945–1982*, Zadar 1982. — I. Petricioli, *Tragom srednjovjekovnih umjetnika*, Zagreb 1983. — Isti, *Škrinja Sv. Šimuna u Zadru*, Zagreb 1983. — P. Vežić, *Crkva Sv. Trojstva (Sv. Donata) u Zadru*, Zagreb 1985. — T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec, Š. Perićić, *Zadar pod mletačkom upravom*, Zadar 1987. — M. Stagličić, *Graditeljstvo u Zadru 1868–1918*, Zagreb 1988. — I. Petricioli, M. Domijan i P. Vežić, *Sjaj zadarskih riznica* (katalog), Zagreb 1990. — Cultural Heritage of Croatia in the war 1991/92, Zagreb 1992. — Zadar Anno Domini 1991, Zadar 1992. — M. Stagličić, *Klasicizam u Zadru*, Zadar 1995. I. Pet.

ZADARSKI ANTIFONARI, pet antifonara u samostanu Sv. Frane u Zadru. *Antiphonarium »H«* potječe vjerojatno iz XIV. st., s minijaturama koje odaju jaku retardaciju prve pol. XIII. st. padovanskoga kruga. Slova sastavljena od terato-fitomornih stiliziranih elemenata s prikazom blagdana na neutralnoj pozadini. *Antiphonarium »C«* nastao je u XIV. st. u venecijanskome krugu. Slova su urešena geometrijskim i biljnim motivima, zagasitih boja. *Antiphonarium »F«* nastao je u XVI. st. u bolonjskom krugu; ukrašen geometrijskim i biljnim motivima. *Antiphonarium »G«* potječe također iz bolonjskoga kruga XIV. st.; inicijali su ukrašeni teratološko-geometrijsko-biljnim ornamentom unutar kojih su prikazi blagdana na imaginarnoj pozadini. *Antiphonarium »E«* nastaje unutar venec. kruga XIV. st.; inicijali su ukrašeni geometrijskim i biljnim, pretežno crveno-plavim ornamentom.

LIT.: H. Folnesics, *Die Illuminierten Handschriften in Dalmatien*, Leipzig 1917. — A. Matijević, *Porijeklo renesansnih psaltira Franjevačkog samostana u Zadru*, Radovi HIJZ, 1954, I. — Minijatura u Jugoslaviji (katalog), Zagreb 1964. — L. Mirković, *Minijature u antifonarima i gradualima manastira Sv. Franje Asiškog u Zadru*, Beograd 1977. — A. Badurina, *Iluminirani rukopisi u Hrvatskoj*, Zagreb 1995. R.

ARHEOLOŠKI MUZEJ U ZADRU

ZADARSKI PSALTIR (Psalterium Chori »M«), iluminirani rukopis iz XV. st. u samostanu Sv. Frane u Zadru. Ukrašen renesansnim viticama od akantova lišća sa životinjama i puttima, sve u živim bojama i zlatu. Osobito su živo slikane minijature na zlatnoj podlozi u velikim inicijalima (u inicijalu B: kralj David sjedi pred brdima i drvećem i svira, u inicijalu E: tri anđela pjevaju i sviraju).

ilustracija na str. 484

LIT.: Minijatura u Jugoslaviji (katalog), Zagreb 1964. — A. Badurina, *Iluminirani rukopisi u Hrvatskoj*, Zagreb 1995. L. D.

ZADARSKI ANTIFONAR »E«, inicijal

ZADARSKI PSALTIR, inicijal

ZADROVIĆ, Spomenka, slikarica (Zagreb, 2. VI. 1956). Diplomirala na Akademiji u Zagrebu 1982 (R. Goldoni). Slika djela prožeta lirskom apstrakcijom, treptavim ritmom i maštovitim kolorističkim odnosima (ciklus *Daljine*, 1986—88; *Vrtovi*, 1994). Jednaku snagu postiže u laviranim crtežima (ciklus *Krvotoci*, 1982—87; *Arbor vitae*, 1994). — Samostalno izlagala u Zagrebu, Sisku, Annecyju, Thononu, Avignonu i Cannesu.

LIT.: G. *Quien*, Spomenka Zadrović (katalog), Zagreb 1989. — S. Cvetinić, Spomenka Zadrović (katalog), Zagreb 1995. K. Ma.

ZAGLAV, selo na Dugom otoku. God. 1451. osn. je samostan franjevaca trećoredaca zaslugom zadarskoga trgovca G. Mrganića. Samostansku crkvu sagradili su Vuk Slavogostov i Juraj Lukačević-Zavaliska (1445—58; glagoljski natpis). U samostanu se čuva rustična slika Sv. Antuna s lokalnim otočkim krajolikom u pozadini lika, potpisani rad S. Volte iz 1653.

LIT.: I. Petricoli, Sensio Volta, najstariji slikar zadarskog otočkog pejzaža, Zadarska revija, 1959, 3. — Isti, Građevni i umjetnički spomenici srednjega vijeka na zadarskim otocima, u zborniku: Zadarsko otočje, Zadar 1974. — Isti, Prilozi zadarskim graditeljima XIV. i XV. stoljeća, Radovi. Filozofski fakultet Zadar, 1982, 20. I. Pet.

ZAGODA, Zvonimir, fotograf (Oroslavje, 22. II. 1941). Diplomirao 1962. na Višoj pedagoškoj školi u Zagrebu, gdje je (od 1968) nastavnik na Školi primijenjene umjetnosti. U ciklusima fotografija *Studije*, *Stari dud* i *Kamena priča* istražuje ustrojstvo materije naglašavajući kontraste svjetlosti i tame te simboliku organskih oblika i asocijacija. Osobito je sklon maštovitim kombinacijama neobičnih pojedinosti. Fotografijama oprema monografije (*Katarina Henc*; *Zorislav Drempetić-Hrčić*) te kataloge. Samostalno je izlagao u Zagrebu (1975), Samoboru (1976, 1981), Primoštenu (1980, 1981, 1983, 1986) i Gornjoj Stubici (1980).

LIT.: V. Bužančić i Z. Poznić, Zvonimir Zagoda (katalog), Zagreb 1975. — V. Bužančić, Zvonimir Zagoda (katalog), Samobor 1981. R.

ZAGORSKA SELA, selo nedaleko od Klanjca. Župna crkva Sv. Katarine spominje se 1334; novosagrađena lada je iz 1858. U bočnoj kapeli Žalosne Majke Božje iz 1742. nalazi se vrstan oltar, dar Suzane Branjug, na kojemu je srednji kip Pietà zamijenjen u XIX. st. slikom »Oplakivanje Krista«. Iznad gl. oltara u niši je barokni kip Sv. Katarine iz 1694. Na propovjedaonici su barokni kipovi Sv. Katarine, Sv. Petra i Pavla, a potječu sa starije propovjedaonice iz 1748.

LIT.: J. Buturac, Popis župa zagrebačke biskupije od god. 1334, Kulturno-povijesni zbornik Zagrebačke nadbiskupije, Zagreb 1944, str. 452. — D. Baričević, Pregled spomenika drvorezbarstva i skulpture XVII. i XVIII. st. u najzapadnijem dijelu hrvatskog Zagorja, Ljetopis JAZU, 1969, 73, str. 479. L. D.

ZAGOTTA, Želimir, arhitekt i scenograf (Zagreb, 23. VI. 1925). U Zagrebu je diplomirao arhitekturu na Tehničkom fakultetu 1948. i scenografiju na Akademiji 1950 (Lj. Babić); usavršavao se u Parizu 1954. Projektirao je više od sto izložbenih paviljona (Casablanca 1957, Solun 1959, Frankfurt 1963, Montreal 1974), oblikovao interijere i postavio mnogobrojne izložbe. Scenografijom se bavi od 1949 (Čehov, *Tri sestre*, Studentsko eksperimentalno kazalište, Zagreb). Radio za zagrebačka kazališta te za kazališta u Šibeniku, Osijeku, Varaždinu, Parmi i Hamburgu. Njegove se inscenacije odlikuju jednostavnošću i stilizacijom (M. Držić, *Novela od Stanca*, 1957; T. Williams, *Prohujali životi*, 1958; M. Krleža, *Kraljevo*, 1959; M. Držić, *Dundo Maroje*, 1960). Samostalno je izlagao u Zagrebu 1952. — Pridonio je razvoju hrv. filmske i televizijske scenografije; retrospektivna izložba njegove filmske scenografije priređena je u Zagrebu 1995.

LIT.: Repertoar hrvatskih kazališta 1840—1860—1980, I. i II, Zagreb 1990. R.